

VENDIM
Nr.9, datë 19.3.2008

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kristofor Peçi	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Gjergj Sauli	Anëtar i “ “

me sekretare Brunilda Bara, në datën 10.10.2007, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.47/3 Akti, që i përket:

KËRKUES: KONFERENCA E REKTORËVE, me kryetar z.Shezai Rrokaj.

QENDRA “FORUMI I MENDIMIT TË LIRË”, TIRANË, me drejtor z.Mentor Kikija.

REKTORI I UNIVERSITETIT TË TIRANËS, z.Shezai Rrokaj.

REKTORI I UNIVERSITETIT BUJQËSOR TË TIRANËS, z.Velesin Peçuli.

REKTORI I AKADEMISË SË ARTEVE, TIRANË, z.Kastriot Çausi.

REKTORI I UNIVERSITETIT "ALEKSANDËR XHUVANI" TË ELBASANIT,
z.Jani Dode.

REKTORI I UNIVERSITETIT "EQREM ÇABEJ" TË GJIROKASTRËS, z.Kristaq Kikina.

REKTORI I UNIVERSITETIT "ISMAIL QEMALI" TË VLORËS, z.Bilal Shkurtaj.

REKTORI I UNIVERSITETIT "LUIGJ GURAKUQI" TË SHKODRËS, z.Mahir Hoti.

REKTORI I UNIVERSITETIT POLITEKNIK TË TIRANËS, z.Përparim Hoxha, të gjithë të përfaqësuar nga avokatët Artan Hajdari dhe Envi Hicka, me prokurë.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, i përfaqësuar nga z.Lulzim Lelçaj, me autorizim.

KËSHILLI I MINISTRAVE, i përfaqësuar nga z.Enkelejd Alibeaj, me autorizim.

OBJEKTI: 1. Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i fjalisë së tretë të pikës 1 të nenit 23 dhe pikave 2 dhe 3 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”.

2. Pezullimi i zbatimit të dispozitave të ligjit, objekt i kësaj kërkesë, deri në hyrjen në fuqi të vendimit të Gjykatës Kushtetuese.

BAZA LIGJORE: Nenet 18, 57. pika 7 dhe 131 shkronja “a” të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, neni 45 i ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” dhe neni 3, pika 2, i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”.

Kërkuesit, për shfuqizimin e dispozitave të ligjit të mësipërm, parashtruan se:

- Neni 23, fjalia e tretë, pika 1 e ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, që përcakton mënyrën e zgjedhjes së organeve dhe autoriteteve drejtuese të institucioneve të arsimit të lartë, *cenon parimin e barazisë së shtetasve para ligjit dhe parimin e autonomisë universitare*, të parashikuar nga nenet 18 dhe 57, pika 7, të Kushtetutës. Ai prek edhe *parimin e barazisë së votës*, të parashikuar nga neni 45 i Kushtetutës, sepse i jep vlerë të ndryshme votave të dhëna për kandidatin që kërkon të mandatohet për herë të parë, në raport me kandidatin që kërkon të mandatohet për herë të dytë.

- Neni 64, pika 2, i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 *cenon autonominë e institucioneve të arsimit të lartë*, të sanksionuar në nenin 57, pika 7, të Kushtetutës, sepse duke i njohur Ministrisë së Arsimit

dhe Shkencës të drejtën për të shfuqizuar aktet e institucioneve të arsimit të lartë, u heq atyre mundësinë për t'u vetëqeverisur.

- Neni 64, pika 3, i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 që parashikon të drejtën e Ministrit të Arsimit dhe të Shkencës për të pezulluar rektorët nga detyra, si dhe kalimin e kompetencave të rektorëve të zëvendësrektorët, është i papajtueshëm me nenin 92, shkronja "g" të Kushtetutës, sipas të cilit Presidenti ka në kompetencë të emërojë rektorët e universiteteve.

Subjektet e interesuara pretenduan se:

- Qendra "Forumi i Mendimit të Lirë", Konferenca e Rektorëve dhe rektorët nuk legjitimohen, në kuptim të nenit 134 të Kushtetutës, si subjekte që vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese.

- Neni 23 i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 "Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë" nuk prek nenin 45 të Kushtetutës, pasi kjo dispozitë kushtetuese rregullon çështjen e zgjedhjeve në kuadrin e organizimit shtetëror. E drejta për të kandiduar për postet e autoriteteve drejtuese të arsimit të lartë nuk është një e drejtë kushtetuese.

- Cenimi i barazisë së votës, i pretenduar prej kërkuesve, vjen ndesh me parimin e qarkullimit të elitave universitare dhe akademike, i cili sjell prosperitetin e institucioneve të arsimit të lartë.

- Neni 64, pikat 2 dhe 3, i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 nuk prek autonominë e institucioneve të arsimit të lartë. Autonomia e këtyre institucioneve është domen i rregullimit ligjor. Ligji u njeh institucioneve të arsimit të lartë të drejtën që organizimin e brendshëm ta bëjnë vetë, duke përjashtuar mundësinë që rregullat apo normat e tjera të caktohen nga pushteti qendror.

- E drejta e Ministrit për të shfuqizuar aktet e institucioneve të arsimit të lartë është kontroll mbi ligjshmërinë dhe jo mbi dobishmërinë apo oportunitetin e këtyre akteve.

- Aktet e Ministrit, të nxjerra për shfuqizimin e akteve të institucioneve të arsimit të lartë, mund të goditen në rrugë gjyqësore.

- Akti i Ministrit për pezullimin e rektorit nga detyra, nuk prek të drejtën e Presidentit të Republikës për emërimin dhe shkarkimin e rektorit, parashikuar prej nenit 92, shkronja "g" të Kushtetutës.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes z.Gjergji Sauli, përfaqësuesit e kërkuesve dhe të subjekteve të interesuara dhe shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

Në kërkesën e paraqitur për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese kërkohet shfuqizimi për papajtueshmëri me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të fjalisë së tretë të pikës 1 të nenit 23 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 "Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë", që ka këtë përmbajtje: "Autoriteti drejtues i një institucioni publik të arsimit të lartë, që konkurren në mandatin e dytë për të njëjtin funksion, duhet të sigurojë 60 për qind të numrit të vlefshëm të votave për t'u shpallur fitues."

Gjithashtu kërkohet shfuqizimi i pikave 2 dhe 3 të nenit 64 të ligjit të mësipërm, që kanë këtë përmbajtje: Pika 2: "Ministria e Arsimit dhe Shkencës ka të drejtë të shfuqizojë çdo akt të nxjerrë nga autoritetet apo organet drejtuese të institucioneve të arsimit të lartë kur këto akte vijnë në kundërshtim me këtë ligj."; Pika 3: "Në raste flagrante ose shkelje të rënda të ligjit dhe akteve nënligjore nga rektori i një institucioni të arsimit të lartë, Ministri i Arsimit dhe Shkencës urdhëron pezullimin e tij, duke ia dërguar atë për procedura të mëtejshme Presidentit të Republikës, i cili duhet të përgjigjet brenda një muaji. Ministri i Arsimit dhe Shkencës cakton njërin prej zëvendësrektorëve që të zëvendësojë rektorin e pezulluar, deri në zgjedhjen e rektorit të ri, sipas këtij ligji. Ministri i Arsimit dhe Shkencës, menjëherë pas dekretimit të shkarkimit, shpall zgjedhje të parakohshme."

Gjykata Kushtetuese, nisur nga pretendimet e paraqitura prej subjekteve të interesuara lidhur me legjitimitimin e kërkuesve, çmon të nevojshme që përpara se të marrë në shqyrtim objektin e kërkesës, të shprehet nëse kërkuesit bëjnë pjesë në rrethin e subjekteve që legjitimohen të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese. Rrethi i këtyre subjekteve përcaktohet në nenin 134 të Kushtetutës. Në pikën 1, shkronja "f", të kësaj dispozite thuhet shprehimisht se Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje me kërkesë të partive politike dhe organizatave të tjera, por kjo e drejtë u është dhënë e kufizuar, sepse sipas pikës 2 të po këtij neni të Kushtetutës, këto subjekte mund të bëjnë kërkesë vetëm për çështje që lidhen me interesat e tyre.

Problemi i legjitimitetit të subjekteve që vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese, është vlerësuar prej saj si një element i rëndësishëm i inicimit të procesit kushtetues. Në gjykimet e kontrollit të kushtetutshmërisë së normës, për të legjitimuar subjektet iniciuese, Gjykata Kushtetuese ka kërkuar paraprakisht që ato të provojnë nëse janë subjekte që parashikohen në nenin 134, pika 2, të Kushtetutës dhe nëse çështja kushtetuese e paraqitur për shqyrtim ka lidhje me interesat e tyre. Në plotësim të këtyre kërkesave, Gjykata Kushtetuese i ka konsideruar organizatat si subjekte që ushtrojnë të drejtën për t'iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese, duke pasur legjitimitet kushtetues vetëm për ato çështje që lidhen me interesat e tyre.¹

Konferenca e Rektorëve, sipas ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, është një organ kolegjal i pavarur i autoriteteve drejtuese të institucioneve publike dhe private të arsimit të lartë, që kryen veprimtari në fushën e zhvillimit, koordinimit dhe të kërkimit shkencor të arsimit të lartë. Ajo, duke pasur në thelb karakterin e një organizate me anëtarësi, gjatë veprimtarisë së saj, shpreh opinione për probleme të respektimit të autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë, ose për çdo problem tjetër kur e gjykon të nevojshme, si dhe mban lidhje me shoqata homologe për nxitjen e shkëmbimeve universitare që ndihmojnë në përparimin e arsimit të lartë dhe kërkimin shkencor. Nisur nga lidhja që ekziston ndërmjet objektit të veprimtarisë së Konferencës dhe çështjes së paraqitur për shqyrtim, Gjykata Kushtetuese konkludon se Konferenca e Rektorëve legjitimohet në paraqitjen e kërkesës së saj para Gjykatës Kushtetuese në bazë të nenit 134, pika 1 shkronja “f”, dhe pikës 2 të Kushtetutës.

Qendra “Forumi i Mendimit të Lirë” është një organizatë jofitimprurëse, që ushtron aktivitetin e saj sipas legjislacionit në fuqi. Objekti i veprimtarisë së kësaj organizate, i parashikuar në statut, është dhe nxitja e zhvillimit të legjislacionit në fushën e arsimit, mbrojtja e interesave të ndryshme të institucioneve arsimore të çdo niveli, respektimi i parimit të autonomisë universitare, si dhe promovimi i edukimit shoqëror e individual, bazuar në vlerat e demokracisë liberale.

Për sa më sipër, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se objekti i veprimtarisë së kësaj organizate jofitimprurëse lidhet me çështjet kushtetuese të ngritura prej saj në kërkesën për gjykim, çka e legjitimon edhe këtë subjekt për t'iu drejtuar Gjykatës Kushtetuese për shqyrtimin e kërkesës.

Gjykata Kushtetuese vlerëson të drejtë pretendimin e subjekteve të interesuara lidhur me moslegjitimitimin e rektorëve të universiteteve për të marrë pjesë në gjykimin e çështjes. Në bazë të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, rektori është autoritet drejtues i institucionit të arsimit të lartë dhe si i tillë, ai nuk përfshihet në radhën e subjekteve që vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese në bazë të nenit 134, pika 1, të Kushtetutës. Në këto kushte, rektori nuk ka të drejtë që t'i drejtohet kësaj Gjykate për çështje që kanë të bëjnë me gjykime të kontrollit të kushtetutshmërisë së normës.

Kërkuesit pretenduan se neni 23, pika 1, fjalë, e tretë i ligjit nr.9741, datë 21.5.2007, që përcakton mënyrën e zgjedhjes së organeve dhe autoriteteve drejtuese të institucioneve të arsimit të lartë, cenon parimin e barazisë së shtetasve para ligjit dhe parimin e autonomisë universitare, të parashikuara në nenet 18 dhe 57 të Kushtetutës. Gjatë fazës së diskutimit të kësaj çështjeje, Gjykata Kushtetuese konstatoi se Kuvendi, me ligjin nr.9832, datë 12.11.2007 “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë””, ka ndryshuar plotësisht pikën 1 të nenit 23 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, ndryshim i cili ka hyrë në fuqi me kalimin e afatit 15-ditor të botimit në Fletoren Zyrtare.² E ndodhur para një fakti të tillë, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se nuk mund të shprehet për pretendimet e kërkuesve lidhur me papajtueshmërinë me Kushtetutën të fjalisë së tretë, pika 1, të nenit 23 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007, pasi kjo dispozitë në momentin e vendimmarrjes nuk ekziston, sepse është ndryshuar tërësisht. Në këto kushte, Gjykata Kushtetuese çmon se shqyrtimi i çështjes për pikën 1 të dispozitës së mësipërme, objekt i kërkesës, pushon dhe për pasojë, bashkë me të, bie automatikisht edhe vendimi i gjykatës për pezullimin e zbatimit të kësaj dispozite.

Kërkuesit kanë pretenduar se pika 2 e nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, vjen në kundërshtim me parimin e autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë, të sanksionuar në nenin 57, pika 7, të Kushtetutës. Në këtë dispozitë të Kushtetutës thuhet se: “Autonomia e institucioneve të arsimit të lartë dhe liria akademike janë të garantuara me

¹ VENDIM I GJK NR.36, DATË 8.2.2007.

² FLETORIA ZYRTARE NR.153, DATË 16.11.2007.

ligj.”.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se për zgjidhjen e çështjes se mësipërme, objekt gjykimi, brenda aspektit të kontrollit kushtetues të normës së ligjit, të merret paraprakisht me kuptimin e parimit të autonomisë universitare. Ky parim, në vështrimin historik, filloi të formësohej kur u krijuan universitetet si entitete të shkencës dhe studimit dhe kur lindi nevoja e autonomisë së tyre, që synoi të siguronte pavarësinë e universiteteve nga shteti. Qëllimi i kësaj autonomie ishte ruajtja e lirisë së shkencës, kërkimit shkencor dhe mësimdhënies, si dhe mbrojtja e studiuesve dhe profesorëve nga influencat politike etj., nisur nga ideja se shkenca dhe mësimdhënia, normalisht, mund të ekzistojnë dhe të sjellin progres vetëm kur janë të lira dhe të pavarura.

Parimi i autonomisë universitare është i lidhur ngushtë dhe me parimin e lirisë akademike, i cili është shprehje e përpjekjeve për të mbrojtur, lirinë e mendimit shkencor të personave që merren me kërkime shkencore dhe me mësimdhënie. Autonomia universitare është një formë institucionale e lirisë akademike dhe një parakusht për të garantuar përmbushjen e duhur të funksioneve që u janë besuar personelit mësimdhënës dhe institucioneve të arsimit të lartë. Autonomia universitare është thelbi i vetëqeverisjes, e nevojshme për vendimmarrjen efektive të institucioneve të arsimit të lartë në përmbushjen e detyrave akademike dhe arsimore.

Parimi i autonomisë universitare kërkon nga universitetet që të jenë subjekte të përgjegjshme dhe transparente në marrjen e vendimeve të tyre dhe në shpenzimet e fondeve. Kjo realizohet nëpërmjet mbikëqyrjes së veprimtarisë së universiteteve, nga organizma të ngarkuar për këtë qëllim, por kjo mbikëqyrje duhet të kryhet pa cenuar parimin e autonomisë universitare.

Respektimi i parimit të autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë, të sanksionuar në nenin 57, pika 7, të Kushtetutës, kërkon që ligji të krijojë dimensione të tilla, që institucionet e arsimit të lartë të pajisen me pushtet të mjaftueshëm për të marrë vendime në mënyrë të lirë e të pavarur. Vetëqeverisja, kolegjaliteti dhe drejtimi i përshtatshëm akademik janë elemente thelbësore të autonomisë së vërtetë për institucionet e arsimit të lartë.

Këto elemente gjejnë shprehje në pikën 2 të nenit 3 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”. Sipas kësaj dispozite, autonomia e institucioneve të arsimit të lartë shprehet në këto drejtime: në të drejtën e vetëqeverisjes së tyre në organizimin e strukturave të brendshme, në zhvillimin e veprimtarive nëpërmjet statuteve dhe rregulloreve të tyre; në të drejtën e zhvillimit të pavarur të veprimtarive kërkimore shkencore për hartimin e programeve studimore dhe projekteve të kërkimit; në të drejtën për të caktuar kritere të pranimit të studentëve; në të drejtën për të administruar fonde publike ose për të mbledhur dhe administruar fonde të tjera, si dhe për të realizuar marrëveshje me qeverinë ose me organizma të tjera për trajnime, kualifikime, ose për projekte kërkimore-shkencore.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se dispozita e mësipërme shpreh minimumin e garantimit kushtetues të autonomisë universitare. Ajo është veçanërisht e rëndësishme sepse përbën bazën e autonomisë universitare, e cila nuk mund të kufizohet nga ligji.

Autonomia universitare duhet të zhvillohet në mënyrë që të inkurajojë dhe ndihmojë në zhvillimin e arsimit dhe të shkencës. Elementet bazë të saj nuk mund të kufizohen. Për çështje të tjera kufizimet mund të vihen, por edhe ato duhet të jenë legjitime, domethënë në pajtim me standardet kushtetuese.

Ministritë së Arsimit dhe Shkencës, sipas pikës 2 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007, i është dhënë e drejta që të shfuqizojë çdo akt të nxjerrë nga autoritetet apo organet drejtuese të institucioneve të arsimit të lartë, kur këto akte vijnë në kundërshtim me këtë ligj. Gjykata Kushtetuese vë në dukje se nuk mund të ketë garantim të parimit të autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë në rast se mbikëqyrja prej Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës ushtrohet në mënyrën e parashikuar nga dispozitat e mësipërme. Kjo për faktin se shfuqizimi i akteve që konsiderohen të paligjshme, drejtpërdrejt nga Ministri apo Ministria e Arsimit dhe Shkencës, siç është shprehur në ligj, i vendos universitetet nën kontrollin hierarkik të pushtetit ekzekutiv, sikur ato të ishin organe në vartësi të tij. Në këtë mënyrë ligji, nga garant për respektimin e parimit kushtetues të autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë, kthehet në një instrument që e cenon atë nëpërmjet ndërhyrjes së organeve ekzekutive.

Meqenëse arsimit i lartë është një shërbim publik, me ligj mund t'u jepen organeve të pushtetit ekzekutiv kompetenca kontrolluese mbi universitetet, por këto kompetenca duhet të jenë të balancuara dhe proporcionale, në mënyrë që ushtrimi i tyre të mos cenojë autonominë e institucioneve të arsimit të lartë që është thelbi i vetëqeverisjes, si dhe të kontribuojnë në zhvillimin pozitiv të marrëdhënieve të ndërsjella. Për një problem të tillë, Gjykata Kushtetuese është shprehur se “ushtrimi i tagrës së vendimmarrjes përbën një shprehje të efektivitetit të autonomisë institucionale dhe ndërhyrja e shtetit, pikërisht në këtë aspekt thelbësor, do të sillte vështirësi në zbatimin e ligjit dhe do të cenonte standardet kushtetuese të kësaj autonomie, si dhe të lirisë akademike.”³

Nisur nga vlerësimet e mësipërme, Gjykata Kushtetuese çmon se pika 2 e nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë” duhet shfuqizuar, sepse cenon parimin e autonomisë universitare, të parashikuar në nenin 57, pika 7, të Kushtetutës.

Kërkuesit kanë pretenduar gjithashtu papajtueshmërinë e pikës 3 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, me nenin 57, pika 7, të Kushtetutës. Në këtë dispozitë të ligjit është parashikuar se, në raste flagrante ose të shkeljeve të rënda të ligjit dhe akteve nënligjore nga rektori i një institucioni të arsimit të lartë, Ministri i Arsimit dhe Shkencës urdhëron pezullimin e tij dhe ia dërgon çështjen për procedura të mëtejshme Presidentit të Republikës, i cili duhet të përgjigjet brenda muajit. Është parashikuar gjithashtu që Ministri i Arsimit dhe Shkencës cakton njërin prej zëvendësrektorëve për të zëvendësuar rektorin e pezulluar, deri në zgjedhjen e rektorit të ri dhe, pas dekretimit të shkarkimit, shpall zgjedhje të parakohshme.

Gjatë shqyrtimit gjyqësor të kërkesës, për pikën 3 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007, Gjykata Kushtetuese nuk mundi të shprehet për pajtueshmërinë ose jo të dispozitës së mësipërme me Kushtetutën, pasi nuk u arrit shumica e kërkuar nga neni 72 i ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

Për sa më sipër, Gjykata Kushtetuese, bazuar në nenin 74 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, do të refuzojë kërkesën për deklarimin si antikushtetues të pikës së tretë të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131/a të Kushtetutës dhe nenit 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të pikës 2 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”.

- Pushimin e shqyrtimit gjyqësor të kërkesës për pikën 1, fjalë e tretë, të nenit 23 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë” dhe heqjen e masës së pezullimit të zbatimit të nenit 23 të këtij ligji.

- Refuzimin e kërkesës për pikën 3 të nenit 64 të ligjit nr.9741, datë 21.5.2007 “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Vladimir Kristo (kryetar), Fehmi Abdiu, Sokol Sadushi, Kujtim Puto, Gjergj Sauli, Sokol Berberi.

Anëtar kundër: Kristofor Peçi.

Anëtar pjesërisht kundër: Petrit Plloçi.

³ Vendim i GJK nr.36, datë 15.10.2007.

MENDIM PARALEL

Nuk jam dakord me arsyetimin e shumicës, sipas së cilës e drejta e Ministrit të Arsimit për të shfuqizuar aktet e nxjerra nga autoritetet apo organet drejtuese të institucioneve të arsimit të lartë që vijnë në kundërshtim me këtë ligj, është në tërësinë e vet antikushtetuese. Ligjvënësi, në nenin 63 të ligjit të ri “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”, i ka ngarkuar Ministrit të Arsimit përgjegjësinë për realizimin e programit qeverisës në fushën e arsimit të lartë dhe kërkimit shkencor, në funksion të garantimit të së drejtës kushtetuese të shtetasve për arsim, të parashikuar nga neni 57 i Kushtetutës, për të përmbushur njëkohësisht dhe një nga objektivat socialë të renditura në nenin 59 të Kushtetutës. Jo vetëm kaq, por në paragrafin e parë të nenit 64 të ligjit, Ministria e Arsimit ngarkohet me detyrën për të ushtruar kontroll, të paktën një herë në tre vjet, për zbatimin e ligjshmërisë në institucionet publike ose private të arsimit të lartë dhe të paktën një herë në vit kontroll financiar në institucionet publike të arsimit të lartë. Nga ana tjetër, ligjvënësi, nëpërmjet këtij ligji ka përmbushur detyrimin kushtetues të parashikuar në pikën 7 të nenit 57 të Kushtetutës, sipas të cilit: “Autonomia e institucioneve të arsimit të lartë është e garantuar me ligj”. Ligji në tërësinë e tij synon të përmbushë këto detyrime kushtetuese, duke bërë njëkohësisht një harmonizim proporcional midis autonomisë së institucioneve arsimore nga njëra anë dhe interesit publik për të garantuar të drejtën e shtetasve për arsim nga ana tjetër. E drejta e shfuqizimit të akteve administrative të kundërligjshme është një e drejtë e natyrshme e organeve të administratës shtetërore, në funksion të ushtrimit të kompetencave të tyre të ngarkuara me ligj. Ndonëse institucionet e arsimit të lartë nuk janë në varësi të drejtpërdrejtë të Ministrisë së Arsimit, për shkak dhe të autonomisë që ato gëzojnë (Vini re: është fjala për autonomi dhe jo pavarësi), kjo e fundit, duke pasur me ligj të drejtën e kontrollit të ligjshmërisë në këto institucione, në mënyrë mjaftueshmërisht të arsyetueshme, duhet të ketë dhe të drejtën e vënies në vend të ligjshmërisë, nëpërmjet shfuqizimit të akteve që ajo i konsideron të kundërligjshme. Por, kjo e drejtë duhet të jetë proporcionale dhe jo absolute, siç është formuluar në pikën 2 të nenit 64. Ministria, natyrisht nëpërmjet Ministrit, ka dhe duhet të ketë të drejtën e shfuqizimit vetëm të atyre akteve që nuk prekin thelbin e autonomisë së institucioneve arsimore dhe lirinë e tyre akademike. Nisur dhe nga përmbajtja e nenit 3 të ligjit, i cili sanksionon parimet bazë të autonomisë së institucioneve të arsimit të lartë dhe lirinë e tyre akademike, është detyrë e shtetit të respektojë dhe garantojë këto parime. Në këtë kuptim, edhe e drejta e Ministrit për të shfuqizuar këto akte që lidhen me to nuk mund të jetë e pakufizuar. Pikërisht këtu qëndron dhe antikushtetutshmëria e pikës 2 të nenit 64 të ligjit, formulimi i të cilit i jep të drejtë Ministrit që të shfuqizojë edhe akte që lidhen me çështje të tilla si vetëqeverisja e institucioneve të arsimit të lartë; e drejta për hartimin e pavarur të programeve të studimit; e drejta për të caktuar kriteret e pranimi në programet e studimit; e drejta për të mbledhur fonde dhe liria e mësimdhënies, kërkimit shkencor dhe krijimit; të cilat parashikohen në pikat 2 dhe 3 të nenit 3 të ligjit “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë”. Jashtë këtyre përcaktimeve, Ministrit të Arsimit, mund dhe duhet t’i njihet e drejta të shfuqizojë çdo akt tjetër të institucioneve arsimore që bie ndesh me këtë ligj. Edhe në këto raste, pavarësisht se ligji nuk shprehet, nisur nga parimet e përgjithshme të së drejtës e në veçanti nga pika 2 e nenit 42 të Kushtetutës, institucionet e arsimit të lartë ruajnë të drejtën që t’i drejtohen gjykatës kur çmojnë se vendimi i Ministrit për shfuqizim është i paligjshëm apo prek autonominë e tyre ose lirinë akademike.

Kryetar: Vladimir Kristo.